

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec (med vojsko dve do tri številke skupaj) in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron, za dijake 4 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Cerkvenoglasbena liturgika.

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

d) Graduale, trakt, sekvenca.

Takoj po listu se poje na koru graduale. Ime ima ta spev od latinske besede „gradus“ (stopnice), ker ga je nekdanj pel predpevec na ambonskih stopnicah. Že pri Izraelcih v stari zavezi je bila navada, da so po berilu iz sv. pisma peli kak psalem. To navado so od Izraelcev sprejeli tudi kristjani. Ker pa je bilo v prvih časih pri sv. maši trojno berilo, sta bila potrebna dva različna speva, ki sta ločila ona berila; in tako se je med prvim in drugim berilom pel graduale, med drugim in tretjim pa aleluja, oziroma trakt. Ko so pozneje eno berilo odstranili¹⁾, so kljub temu obdržali obojni spev.

Graduale je bil nekdanj mnogo daljši in je navadno obsegal cel psalem. Imel je ta spev obliko rezponzorija: predpevec-solist je pel posamezne verz, zbor pa je po vsakem verzu odgovarjal z vedno istim refrenom. Ko se je pozneje v cerkvi udomačilo vedno bogatejše, melizmatično petje, so graduale okrajšali; že pred 13. stoletjem je odpadel tudi refren, in tako se je izgubil rezponzorialni značaj tega speva. Kako visoko pa so cenili nekdanj ta spev, kaže nam tudi to, da med tem spevom ni imela duhovščina pred oltarjem nobenega liturgičnega opravila, temveč so vsi samo poslušali.

Dandanes ima graduale navadno dva dela: rezponzorij in verz. Za verzom pa prideta dva aleluja, nato zopet en verz, in ob koncu še en aleluja.

V vatikanskem gradualu je tudi natančen navod, kako naj se pojó koralni graduali. Eden ali dva pevca pojeta začetek graduala do zvezdice; nadaljujejo vsi ali vsaj nekateri odbrani pevci. Verz pojeta zopet dva predpevca do zvezdice, nadaljuje ves zbor. Sme se pa peti graduale tudi po starem rezponzorialnem načinu, da namreč cel verz pojeta samo dva pred-

¹⁾ V nekaterih mašah postnega časa in kvaternih dni se je še do današnjega dne ohranilo več beril.

pevca ali tudi en sam pevec, na to pa zbor ponovi prvi del graduala do verza. Prvi aleluja do zvezdice poje en sam pevec ali dva; zbor ponovi alelujo in pridene še nevmo na zadnjem zlogu. Verz pojeta zopet predpevca do zvezdice, nadaljuje zbor. Na to ponovi en pevec ali dva alelujo do zvezdice, zbor pa pridene samo nevmo na zadnjem zlogu.

Od septuagezime dalje do Velike noči se aleluja izpusti ter se za gradualom poje takoj trakt („tractus“).¹⁾ Ta spev obsega več psalmovih vrstic, včasih tudi cel psalem. Po navodilu v rimskem gradualu se pojó posamezne vrstice v dveh vrstečih se zborih, ali pa se predpevci vrsté s celim pevskim zborom.

O velikonočnem času, to je od Velike noči do vštete sobote pred praznikom sv. Trojice, se pa graduale opusti ter se takoj prične z dvema aleluja; nato se poje verz-z enim aleluja, in še en verz zopet z aleluja.²⁾

Hebrejska beseda aleluja pomenja po naše „hvalite Gospoda“. Zlasti v vzhodni cerkvi je bil spev aleluja zelo v navadi. Kakor poroča sv. Hieronim, so ga v Betlehemu že v 4. stoletju peli ob nedeljah med berili. Morda so po nasvetu tega svetnika vpeljali ta spev tudi v rimskem bogoslužju. Od začetka so peli alelujo samo velikonočno nedeljo, pozneje sploh o velikonočnem času; od dobe sv. Gregorija dalje pa tudi sicer ob nedeljah, izvzemši nedelje postnega časa. Spev aleluja ima na zadnjem zlogu zelo dolgo nevmo, takoimenovani „júbilus“ ali „sequentia“, ki je pravi izraz navdušenega veselja. Pozneje so pod dolgo vrsto jubilusovih not podstavljali posebno besedilo, bodisi v nevezani ali vezani obliki, in tako se je ime „sekvenca“ preneslo na to podstavljeno besedilo. Od 10. stoletja nadalje pa so zlagali v velikem številu sekvence na nove melodije brez vsakega ozira na jubilus. Število sekvenc je sčasoma silno narastlo. Tridentinski cerkveni zbor pa je njihovo število zelo skrčil. Dandanes imamo v rimski liturgiji samo pet sekvenc:

1. „Victimae paschali“ za Veliko noč. Njen avtor je šentgalski menih Vipo, ki je živel v 11. stoletju. Nežno, a obenem vzvišeno melodijo te sekvence moramo prištevati h klasičnim spevom.

2. „Veni Sancte Spiritus“ za Binkošti; bila je zelo priljubljena in razširjena sekvenca. Kdo jo je sestavil, se ne more z gotovostjo dognati. Nekateri jo pripisujejo papežu Inocencu III. († 1216), drugi Hermanu Kontraktu († 1054), zopet drugi francozkemu kralju Robertu († 1031).

3. „Lauda Sion“ za praznik sv. Rešnjega Telesa, katere mojstersko besedilo je zložil sam sv. Tomaž Akvinski († 1274); melodija pa je starejšega izvora.

¹⁾ Besedo „tractus“ izvajajo nekateri od latinskega glagola „trahere“ (vleči), kar bi pomenjalo zategnjeno, počasno melodijo, pripravno za spokorne in žalne speve. Drugi pa jo izvajajo od besede „tractim“; po tej razlagi bi pomenjal trakt spev, ki se poje nepretrgoma, brez vmesnega rezponzorija. Še tretji mislijo, da pomenja beseda „tractus“ isto, kar grški izraz „heirmós“, namreč melodijo, sestavljeno po nekem gotovem obrazcu ali shemi.

²⁾ Izjema je le v osmini velikonočnega praznika, ko se graduale pričinja z besedami „Haec dies“.

4. „Stabat Mater.“ za spomin Žalostne Matere božje. Avtor te krasne sekvence je, kakor se navadno misli, frančiškan Jakobone da Todi; v novejšem času pa pripisujejo nekateri to sekvenco cerkvenemu učeniku sv. Bonaventuri († 1274).

5. „Dies irae“ za črne maše. Zložil je to pretresljivo sekvenco najbrže frančiškan Tomaž Celanski (sredi 13. stoletja).

Po navodilu v rimskem gradualu se pojó sekvence najprimerneje v dveh zborih, ali pa se vrsté predpevci s zborom.

Naša škofijska okrožnica določuje to-le: „Graduale, trakt in sekvenca se morajo docela peti ali vsaj recitirati.“

O teh spevih je tudi zbor za sv. obrede že večkrat odločil, da se morajo peti ali vsaj recitirati s spremljevanjem orgelj. Kadar se pa ne spremlja z orgljami, se mora trakt ves peti (Decr. 3108 ad 14). S tem pa ni rečeno, da se mora peti ravno po koralnih melodijah v gradualu; lahko bi se pele posamezne vrstice po načinu psalmovih tonov, dà, v glasni, ritmični recitaciji tudi na enem samem tonu.

Sekvenca „Dies irae“ se mora peti pri vsaki peti črni maši;¹⁾ niso pa vsi tega mnenja, da bi se morale peti, oziroma recitirati vse kitice.²⁾

e) Evangelij.

Po gradualu poje mašnik evangelij; pri slovesnih mašah ga poje dijakon. Uvod v ta spev sta dva verzikeljna, namreč „Dóminus vobiscum“ („Gospod z vami“) z odgovorom „Et cum Spiritu tuo“ („In s tvojim duhom“); drugi verzikelj pa se glasi „Sequentia sancti evangelii secundum...“, kar pomenja po naše „Nadaljevanje svetega evangelija po...“; tu se imenuje ime onega izmed štirih evangelistov, ki je spisal dotični odstavek evangelija. Ako se pa poje začetek katerega izmed štirih evangelijev, se glasi dotični verzikelj „Initium sancti evangelii secundum...“, to je „Za-

¹⁾ Splošni odlok z dne 30. junija 1896 (3920) določuje o tej sekvenci: „semper illam esse dicendam in quibusvis cantatis Missis.“ In to se iznova poudarja 21. maja 1867 (3956).

²⁾ V tem oziru vladata dva nazora. Nekateri menijo, da se smejo izpustiti posamezne vrstice, ker je zbor za sv. obrede v posebnem odloku z dne 12. avgusta 1854 to izrečno dovolil vsakemu škofu. Vendar na ta odlok se ne moremo preveč sklicevati, ker ni sprejet v novo izdajo avtentičnih odlokov („Decreta authentica S. R. C.“). Nadalje se sklicujejo na odlok S. R. C. z dne 11. septembra 1847 (2959, 2). Na vprašanje namreč, ali se sme trpeti, da se pri črnih mašah ne poje vsaj ves „Dies irae“ in ofertorij, je zbor za sv. obrede odgovoril: „Ali naj se pefe črne maše opusté, ali pa naj se poje vse, kar ima značaj priprošnje.“ Opiraje se na ta odlok trdijo mnogi, da zadostuje, ako se pojó le one kitice, ki imajo značaj priprošnje. Prošnja za rajnike je v tem spevu pravzaprav le v zadnji kitici. In tako trdi Birkle, da zadostuje, ako se poje ali recitira zadnja vrstica in zaradi zveze še predzadnja, torej od „Lacrimosa“ dalje. Mitterer našteva kot kitice s priprošnjo vsaj te-le: 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17. Drugi pa (n. pr. Drinkwelder, Jöchner,) menijo, da kakor mora biti pri vseh drugih sekvencah besedilo popolno, tako tudi gledé sekvence „Dies irae“ ne smemo delati izjeme, češ, ako bi se smelo samo v tej sekvenci izpuščati posamezne odstavke, bi moralo biti to utemeljeno s kakim splošnim in popolnoma jasnim odlokom.

četek svetega evangelija po ...“ Pevski zbor odgovori na ta verzikelj z „Gloria tibi Domine“, kar pomenja: „Slava tebi, Gospod“.

Pomniti je, da se sme sedaj evangelij razen na običajni način peti še na dva druga starejša načina. Pevski zbor seveda se mora v odgovorih ujemati z dotičnim evangeljskim tonom. Ob koncu evangelija odgovori samo strežnik v imenu ljudstva z „Laus tibi Christe“, kar pomenja po naše: „Hvala tebi, Kristus“.

O izbiranju primernih cerkvenih pesmi za bogoslužje.

Stanko Premrl.

(Dalje).

Pri obravnavanju pesmi, ki naj se pojo začetkom maše, smo se v našem prvem tozadevnem članku (1. 2. 3. št. letošnjega „C. Gl.“) postavili na stališče, da bo semtertje, zlasti o večjih praznikih prav, mesto dose-danjih mašnih (Vstop, Slava, Evang., Vera) — ker so te pesmi glede besedil preveč splošne, vsakdanje — poslužiti se prazniških. Izrazili pa smo hkrati željo, naj bi nam naši cerkveni pesniki preskrbeli za mašne pesmi novih besedil, ki se bosta v njih upoštevala pomen in vsebina praznika. S tem pa, da smo se zavzeli za prazniške pesmi mesto mašnih, nismo nameravali mašnih pesmi čisto izločiti ter jih kratkomalo s kora odstraniti. Nikakor ne. Tudi mašne pesmi, kot so bile do sedaj v rabi, bomo če Bog da, še peli; hkrati pa skušali polagoma uveljaviti tudi novi, izpremenjeni red.

V pričujočem članku hočemo nekoliko prerešetati **razne pesmi cerkvenega leta in prazniške pesmi**, v kolikor so same kot take zdajpa-zdaj prikladne in v kolikor niso, oz. manj prikladne.

Pričenjamo z adventnimi. Možnost njih uporabe nam je določno začrtana z adventno dobo, ki traja od prve adventne nedelje do božičnega pred dneva. V tem času so adventne pesmi vedno primerne, bodisi v nedeljo, praznik ali delavnik¹⁾. Izbirati med adventnimi pesmimi, katera bi bila zdajpa zdaj bolj prikladna, pa danes skoro ni kaj prida mogoče. V tem oziru so bili naši prednamci bolj skrbni; imeli so namreč ne le za vse adventne ampak za vse nedelje v letu sploh posebne pesmi in napeve (Prim. L. Dolinar: Napevi za pesmi v nedelje celega leta. V Ljubljani 1829 in 1862). Tudi v Redeskinijevi zbirki 68 svetih pesmi iz l. 1775 so posamezne pesmi več ali manj določene za gotove prilike²⁾. Kot p o g l a v i t n a

¹⁾ Kjer praznujejo kakega cerkvenega patrona, n. pr. Sv. Frančiška Ks., Sv. Nikolaja, Sv. Tomaža ap. in druge, je poleg pesmi na čast dotičnemu svetniku popolnoma umestna tudi kaka adventna pesem.

²⁾ Tako je n. pr. pesem „O nebesa dol' rosite“, določena za štiri nedelje pri zlatih mašah (katere maše so imenovali „zlate“, žal nisem mogel poizvedeti); pesem „Na tu povelle boshje“ je določena za advent sploh, ali za dan veselega Oznanenja Matere božje v postu, pesem „Zhudi se ves voln svejt!“ pa za h koncu adventa.

adventna pesem mora brezdvomno tudi še danes veljati „Vi oblaki ga rosite“, ker najbolj označuje misel adventnega časa¹⁾. Bilo bi želeti, da bi to pesem — po Riharjevem napevu — v adventu pogosto enoglasno pela cela cerkev. Pa tudi kjer se še ne goji cerkveno ljudsko petje, naj jo pevski zbori ne prezro, češ da je — prestara in prenavadna. Med P. Ang. Hribarjevimi zelo lepimi in milimi adventnimi pesmimi se mi zdi str. 3. „Čuj iz višav veseli glas“ precej primerna za tretjo adventno nedeljo („Gaudete“), ki je veselejšega značaja kot ostale nedelje. Sicer pa — kakor rečeno — v tem pogledu ni nikdo primoran vzeti ravno to ali ono pesem.

Adventne pesmi izražajo predvsem hrepenenje po Odrešniku, omenjajo pa izvečine tudi Devico Marijo, ki jo je Bog izbral, da po nji pošlje človeštvu Zveličarja. Zato so v adventnem času Marijine pesmi z adventno mislijo sploh jako umestne, poleg teh pa še pesmi o Brezmadežnem Spočetju Marijinem. Zadnje tembolj, ker Cerkev praznik Brezmadežnega Spočetja Marijinega obhaja v adventu (8. dec.) in Brezmadežno ravno pri zornicah in pri devetdnevnih pred Božičem posebno časti. Vsaka Marijina pesem pa za advent ni prikladna, tako morda nekoliko manj n. pr. „S cveticami te venčamo in z limbarji te zaljšamo“; zakaj ta pesem je očitno, šmarnična.

Božične pesmi so umestne od božičnega večera do prve predpepelnične nedelje. Najbolj nas seveda primejo in ogrejejo na Sv. večer, na Sveti božični dan in v božični osmini. Pozneje, zlasti po končani osmini praznika Sv. Treh Kraljev postaja njih vez z božičnim praznikom vedno rahlejša. V tej dobi imamo tudi več drugih izrazitih godov vmes, ki jih cerkveni pevovodja ne sme prezreti, to so: Sv. Štefan, Sv. Janez apostol, Sv. nedolžni otroci, Zadnji dan leta, Novo leto, Razglasenje Gospodovo, Ime Jezusovo in Sv. Družina. Na vsak izmed naštetih godov in praznikov je predvsem umestna pesem dotičnega dne, in pridejo božične pesmi še le kot druge na vrsto. Pesmi na čast Sv. Štefanu, Sv. Janezu ap., Sv. nedolžnim otrokom in drugih godov, ki se obhajajo neposredno za Božičem, bi pa morale kot skladbe imeti tudi vsaj nekoliko božičnega značaja: nekaj tiste preprostosti in miline, tistega nebeško mirnega veselja in tistega neizogibnega čara, ki je lasten pristnim božičnim pesmim. Za skladatelje to gotovo ni lahka stvar, zlasti če pomislimo, da morajo hkrati upoštevati pomen in vsebino dotičnega praznika samega; a vsaj nekak tak ideal naj bi skladatelji imeli pred očmi, vsaj to željo naj bi nosili v srcu, da bi pesmi za božično dobo zlagali v omenjenem zmislu.

Kar se božičnih pesmi samih kot takih tiče, se mi zdi potrebno omenjati, da jih imamo precej, ki so prikladne zlasti za Sv. večer, za poznejši božični čas pa manj. Take so n. pr.: „Na polnoči

¹⁾ Besedilo je vzeto iz introita pri adventnih zornih mašah oz. iz introita IV. adventne nedelje.

grede . . . „O sveti dan o polnoči“: „Sveta noč, blažena noč“¹⁾ „Angelsko petje se sliši v višavi, . . . mili Zveličar nocoj se rodi“, „Zveličar preljubi rodi se nocoj“ in druge. Če pojemo n. pr. zadnjo pesem ob kaki drugi priliki, ko je Sv. večer že davno minul, se to čudno sliši in pazljivega poslušalca kolikortoliko moti, ker besedilo ne odgovarja resnici. Velika napaka seveda to ni, če tako pesem tudi pozneje tekom božičnega časa pojemo, ker Cerkev ta praznik skozi celo osmino nanovo obhaja in ker mnogi nesoglasja med besedilom in časom niti ne opazijo in ker se omenjeni nedostatek pojavlja navadno le v eni kitici. Sicer pa, naj bo temu kakorkoliže, imamo božičnih pesmi tudi drugih toliko, da jih je mogoče za vse prilike dobiti povsem primernih.

Božičnih pesmi imamo nekaj tudi takih, ki se lepo podajo doma pri jaslicah, a se za cerkev in bogoslužje manj spodobijo. Povečini so te pesmi starejšega datuma. Take so n. pr. „Nikar ne dremajte, zvesto poslušajte, na judovski zemlji se čudo godi“ (Dolinar, Napevi za pesmi v godove in praznike celega leta, v Ljubljani 1862, II. natis) ali: „Pastirci iz spanja vstanite nocoj — — ko pasel pod hribcem sem svoje ovce — —“ (Cvek, 5 božičnih pesmi) in slične. Nikakor pa ni mesta v cerkvi za pesmi sledečega kova:

„Poslušaj ti, Jur,
k' je dvanajst na ur',
Le gori vstani,
K' se čudo godi.
Ne morem vstati',
mrzlo je zdaj.
Če 'maš kaj opraviti',
Prid' jutri zjutraj.“

ali:

„Čuj, čuj, čuj, čuj, sosed moj,
kaj jest tebi povem,
kaj se je zgodilo nocoj.
Glih sedem ur pred dnem
k men' je prišov
en zlahtni fant,
na seb' je imov
en solnični gvant,
je bil vesel, je lepo pev,
in mene gor budiv.“²⁾

Nekdaj — in temu ni še tako dolgo — so ponekod v cerkvah na sveti večer peli take in enake pesmi in ni dvoma, da jih je preprosto ljudstvo

¹⁾ Pred nekaj leti so v neki župniji na Kranjskem pesem „Sveta noč, blažena noč“ peli celo pri šmarnicah; to pa na željo župnikovo, ki je pri šmarničnih pobožnostih govoril o romanju v sveto deželo in ravno tisti dan popisoval Betlehem, rojstni kraj Zveličarjev. Iz tega razloga bi bilo potemtakem mogoče stvar deloma opravičiti. A dejstvo je, da so verniki, ki so pri šmarnicah začuli božično pesem, nazaj na kor gledali in se smejali . . . Uspeh primerne izbire!

²⁾ Ti dve in še več drugih podobnih božičnih pesmi sem zasledil v dveh (pisanih) knjigah cerkvenih pesmi, ki sem ju na uporabo prejel od upokojenega trnovskega župnika, č. g. I. Vrhovca v Ljubljani. Knjigi sta bili svojčas lastnina gđc. Franje Goršič, bivše organistinje v Trnovem v Ljubljani, in so ju rabili na tamošnjem koru. Dobil sem v roke tudi partituro, ki se v nji nahajati omenjeni božični pesmi poleg še nekaterih božičnih in še in drugih zanimivih pesmi. Mašne pesmi v dotični partituri so — omenjam mimogrede — zanimive po svojih posebnih naslovih: božična, nunska (2), miklavževa, „ta stara“, frančiškanska, jožefova, čurnova (2), sv. Petra, „ta zlečena“, Schwertova (Schwert je bil v I. polovici 18. stoletja organist v Trnovem v Ljubljani, hkrati plodovit in priljubljen cerkveni skladatelj), Luftmesse, tržaška, urna, sv. Jakoba, loška, maša na dan vernih duš. — Tudi Tantum ergo in Te Deum imajo posebne naslove.

z veliko slastjo poslušalo. Toda upajmo, da so tisti časi srečno za nami in se ne vrnejo več. Kajti danes bi se verniki, že preprosti, kaj še le izobraženi nad takimi pesmi po pravici zgrazali.

Eventualne Marijine pesmi o božičnem času bi bile primerne take, ki kolikortoliko omenjajo Jezusovo rojstvo, n. pr. „Marija, Mati ljubljena . . ., rodila si nam Jezusa“, ali „O cvetlica z vrta nebeškega, ki rodila svetu si Jezusa“, ali „Lepa si, lepa si, roža Marija, . . . ki si rodila nam Jezusa, milega nam Zveličarja“ in podobne. Za celo božično dobo (od početka adventa do Svečnice) je zlasti umestna marijanska antifona „Premila Mati Zveličarjeva“. Žal, da skladb na to besedilo kakor tudi na besedilo marijanske antifone „Zdrava, o nebes Kraljica“ še nimamo.¹⁾

Svečnica (Darovanje Gospodovo ali Očiščenje Marije Device) je zadnji praznik v božičnem času in hkrati v božični dobi. Smatramo ga kot Marijin praznik. Na ta dan so primerne zlasti pesmi o Svečnici in ni prav vzeti katerokoli boljše Marijino pesem. Isto velja seveda tudi glede vseh drugih mnogoštevilnih večjih in manjših Marijinih godov, ki se praznujejo tekom cerkvenega leta. (Dalje prih.)

Nekoliko statistike o orgljah v ljubljanski škofiji.

Sestavil Stanko Premrl.

(Dalje.)

Prvi orgljarski mojster, ki ga srečamo na Kranjskem v 19. stotetju, je Janez Gotfrid Kunat.²⁾ Bil je rodom Nемеc in protestant. Kdaj in kje je bil rojen, ni znano. Stanoval je v Ljubljani; kake posebne, večje in boljše delavnice pa ni imel, ker ni bil premožen in mu je tudi nedostajalo za izdelovanje orgelj potrebnega lesa. Zato je nove orglje postavljaj najraje kar v dotičnem kraju v kaki pripravnih hiši.³⁾ Kolikor je bilo mogoče poizvedeti, so še sedaj stoječe Kunatove orglje v ljubljanski škofiji sledeče: v Cirknici, narejene okrog l. 1820., na Blokah, v Prapročah (brdska podružnica) iz l. 1820., ki so bile narejene prvotno za župno cerkev na Brdu, v Matenji vasi pri Postojni, narejene prvotno za župno cerkev v Slavini, in v Boh. Srednji vasi iz l. 1823. V „Cerkvenem Glasbeniku“ (1892, 4. str. 31) piše S. Punčuh (v dopisu iz Sla-

¹⁾ Pripravlja jih dr. Kimovec. Naj bi le kmalu izšle!

²⁾ V cerkvenih maticah šentjakobske župnije v Ljubljani, kjer nahajamo zapisek o smrti dveh njegovih otrok in njegove žene, stoji: Kunat (Kunadt). Tudi v starejših poročilih, n. pr. v „Zg. Danici“ in v „Drobtinica“ beremo Kunat in ne Kunart ali Kurnert, kakor ga je nazival n. pr. Jos. Smrekar v prej imenovanem spisu v „C. Gl.“ — Bivši blagoviški organist Anton Barlič, ki sem imel nedavno priliko ž njim govoriti o Kunatu, ga je imenoval: „Guna“.

³⁾ Prim. Jož. Levičnik „Nekaj črtic iz Železnikov (Drobtinice XXX. 1898, str. 141 in 147).

vine), da je Kunat veliko orgelj po Kranjskem napravil in da je znal baje nebeško glasbo v orgljah narediti. Ravno tako ga kot orglarja hvali pisatelj Jož. Levičnik v „Drobtinicah“ (1898, str. 141), da je bil baje res pravi umetnik v izdelovanju orgelj ter umel dati piščalim posebno prijeten in vesel glas. Izmed mnogih Kunatovih orgelj, ki danes ne stoje več (na primer v uršulinski cerkvi in v Trnovem v Ljubljani, dalje v Št. Vidu nad Ljubljano, na Igu, v Krašnji, v Podbrezjah), omenjam zlasti šentvidske kot svojčas posebno sloveče delo. V „Carnioli“ (1840, str. 254) primerja neki pisatelj takratne večje orglje na Kranjskem: na Raki s 36 registri, v ljubljanski stolnici z 32 registri in v Št. Vidu nad Ljubljano s 17 registri; vendar — tako pravi o šentvidskih —: „soll sie an Fülle und Schönheit des Tones jene in Arch doch bei Weitem übertreffen.“ „Če igra nanje spreten organist“, dostavlja poročevalec, „mora biti vtis veličasten“. Kunat je delal te orglje štiri leta (od 1835 do 1839). Zgodnja Danica pa piše o njih (1855, št. 21, str. 92): „Orglje, ki jih je naredil Kunat po osnovi in pod vodstvom tukajšnjega, po vsem Slovenskem dobro znanega in slovečega gospoda fajmoštra Blaža Potočnika, kaj mogočno donijo med službo božjo po prostorni cerkvi ter spremljajo pobožno, tu navadno dobro ubrano petje, kakor zveste tovarišice pred božji prestol.“ — Okrog l. 1830. je Kunat predelaval stolne orglje v Ljubljani. Po verodostojnem sporočilu pisatelja Jožefa Levičnika, bivšega nadučitelja in organista v Železnikih, ki je Kunata še sam osebno poznal, je Kunat l. 1843. še živel. Kdaj je umrl, ni natanko znano, bržkone pred l. 1850.

Dočim je orgljarski mojster Kunat današnjemu slovenskemu glasbenemu rodu že skoro popolnoma nepoznan, tuj, se pa mojster, ki mu časovno prvi sledi kot eden markantnejših, namreč Peter Rumpel, orgljarski mojster v Kamniku, v organistovskih krogih tudi še dandanes pogosto imenuje.

Peter Rumpel (Rumpl) je bil rojen 26. junija 1787 v Kamniku na Šutni št. 46; umrl je ravnotam 30. nov. 1861 za ostarelostjo. V ljubljanski škofiji imamo precejšnjo število od njega narejenih orgelj. Znanе so sledeče: V Cerkljah pri Kranju (1822) — 1874 jih je predelal in povečal Malahovsky, 1877 pa še enkrat zboljšal Goršič —, v Spodnjem Tuhinju (1823), v Sv. Križu pri Litiji (1825), pri sv. Valentinu na Limbarski gori (1826), v Motniku (1831), v Zgornjem Tuhinju (1834), na Homcu (1837), v Št. Gotardu (1840), v Stranjah pri Kamniku (1843), v Hotiču (1844), v Čatežu ob Savi (1846), na Dolah (podružnica poliška), narejene za župno cerkev v Kopanju l. 1848., na Češnjicah, v Ihanu in v Izlakah (1850), v Svibnem (1854), na Šenturški gori, v Šmartnem pod Šmarno goro in na Žalah (pokopališče) v Kamniku (1855), na Ježici (1856), v Preski in na Prežganju (1860); potem na Dobravi pri Kropi, pri sv. Heleni, na Novi Oselici, na Skaručini, v Šinkovem turnu, v Škofji Loki (župna cerkev), v Šmarjeti, v Zalem logu, v Dobrničju (postavil jih je pa Man-

dlin). Izmed orgelj, ki danes ne stojе več, so bila Rumpelnova dela: na Dovjem, na Jančem (1836), v Kresnicah (1829), na Rovih, v Smledniku, v Špitaliču in brezdvomno še marsikje drugje. Zanimivo je, kar razvidimo iz ravnokar objavljenih njegovih del, da se je njegov delokrog sukal izvečine po kamniški, kranjski, litijski, moravški in v dekaniji ljubljanske okolice; zakaj po mnogih dekanijah ljubljanske škofije ne nahajamo niti enih njegovih orgelj. Po drugi strani pa je znano, da je Rumpel postavil več orgelj tudi po drugih deželah, celo na Ogrskem. Kje se je orgljarstva izučil, ni znano. Rumpel je bil spreten, priljubljen izdelovatelj orgelj. Delal je dobro in po ceni. Dajal je dober cin in dober les. Njegova mehanika je bila preprosta. Orglje trpežne. Pri Rumpelnu sta se učila orgljarstva dva naša poznejša znana orgljarska mojstra: Mandlin in Goršič. Tudi dva Rumpelnova sinova: ¹⁾ Martin in Avgust sta se v tej stroki izučila pri svojem očetu. ²⁾ Delavnico je imel Rumpel v lastni hiši na Šutni, tam kjer stoji sedaj orožniška postaja. Nad vratmi so stale cinaste piščali. Danes ne stojе več, ker jih je sedanji posestnik dal odstraniti, ko je vso hišo popravil. Rumpel je pokopan na Žalah in ima na levi strani glavnih vrat cerkve vzdan spominik. ³⁾

Zanimiva osebnost med starejšimi kranjskimi orgljarskimi mojstri je Peter Rojč iz Tabora pri Podbrezju na Gorenjskem. Rojen je bil tamkaj na št. 4 28. junija 1811, umrl ravnotam 24. oktobra 1894. Domačini so ga nazivali „orglodelc“. V orgljarski stroki je bil pravzaprav samouk. Njegov oče, po domače „Piskač“, po poklicu mizar, je moral biti iz kake godčevske rodovine. Njegovi trije otroci Peter, Joža in Meta so bili glasbeno tako zelo nadarjeni, da so znali vsi trije po posluhu orgljati, dasi ni nobeden poznal kakih not in teorije. Najspretnjši v tem oziru, Jože, je bil več let za organista v Podbrezju. Peter se je pri očetu učil mizarstva. Srečen slučaj je nanesel, da se je seznanil tudi z orgljarstvom. V njegovih deških letih je namreč prišel v Podbrezje prej opisani orgljarski mojster Kunat delat nove orglje. Rojčev oče, stari „Piskač“ je Kunatu pomagal. Peter je ob tej priliki večkrat zraven prišel ter mojstra pri delu opazoval; bistroumna glava si je vse čudovito zapomnil, pozneje sam poskušal in pričel končno orglje samostojno izdelovati. „Z globokim premišljevanjem in izrednim talentom“, tako piše o njem Jož. Levičnik (Drobtinice 1898, 148), se je povspel tako visoko, da je izgotovil v teku svojih let 45 čisto novih orgelj v velikosti 6 do 20 spremenov, ki oznanjujejo in širijo čast božjo v raznih cerkvah po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem. Koliko pa je orgelj predelal, povečal in uglasil, tega se pa že sam ni več spominjal. Peter je malo govoril, veliko mislil in ne-

¹⁾ Rumpel je imel štiri sinove in dve hčeri. Poročen je bil s Kamničanko Ano Drešar. Ena njegovih hčera se je poročila s kamniškim usnarjem Janezom Šlakarjem.

²⁾ Martin je bil pozneje orgljarski mojster na Ogrskem, Avgust pa je živel na Dunaju, toda se pečal bolj s klavirji kot z orgljami.

³⁾ Življenjepisne podatke o Petru Rumlju mi je poslal g. Jernej Čenčič učitelj v pok. v Kamniku, za kar se mu na tem mestu najlepše zahvaljujem. S. P.

umorno delal. Grde navade, da bi zoper druge orgljarje zabavljal, ni imel. Tudi lastna hvala mu ni bila znana. Zato je pa imel mnogo prijateljev. Duhovščina mu je bila zelo naklonjena. Strokovnjaka, rajna gg. Gregor Rihar in Blaž Potočnik sta priznala njegovo spretnost zlasti v tem, ker je umel dati piščalim posebno prijetne glasove. In kar je bilo za revne duhovnije kaj posebnega: Rojc je delal silno po ceni. Prve orglje v železniški župni cerkvi z 10 spremeni, ki jih je postavil l. 1843, so stale nekaj malega čez 500 gld.; v podružni cerkvi sv. Frančiška, ki jih je naredil devet let pozneje (l. 1852.) ter štejejo poleg 10 izpremenov še pol izpremena „trepencina“¹⁾ (v basu), so veljale okoli 750 gld. O teh orgljah je dejal enkrat pozneje, ko jih je vnovič ubiral: „Vse drugo je prav pri teh orgljah, le eno ne: preveč po ceni so bile!“ Pri takih razmerah se ni bilo čuditi, da Petru nikoli ni zmanjkalo dela; še le starostno opešanje mu je je vzelo iz rok.“ — Rojčeve orglje, v kolikor znane, stoje v ljubljanski škofiji še sledeče: v Železnikih (prvič narejene l. 1843., drugič predelane in povečane l. 1875.), pri sv. Antonu (idrijska podružnica) iz l. 1847., pri sv. Frančišku (železniška podružnica) in na Boh. Beli (1852), v Zapogah (1855), v Leskovici (1859), v Sorici (1865), v Goričah (1870), v Podbrezju (1874); razun teh v Taboru (podbrezjanska podružnica) in v Lescah. Izmed starejših, danes ne več obstoječih orgelj sem zasledil Rojčeve v Kranju (župna cerkev) iz l. 1854., na Dobrovi pri Ljubljani iz l. 1856. in na Bledu (župna cerkev) iz l. 1859. O dobrovskih je pisala „Zg. Danica“ 1856, št. 51, str. 223: „Vesele glase so nam podelile naše lepe nove cerkvene orglje s 16 spremeni, katere je postavil naš vrli Gorenec in Podbrežan, Peter Rojc, in se je zopet kakor izvrsten in skušen mojster s svojim delom dobro obnesel. — Res je, da te orglje ne hruše in ne vpijejo, kakor bi kaka nevbrana ušesa rada imela, temveč pojejo veličastno, ljubeznjivo, rahlomilo in mirno, kakor pihlja ponižen vetrič med cvetlicami pomladnega loga. In ravno to pa je cerkveno in budi lepa čutila. Kadar se taki glasi izlivajo po Božjem hramu, se zdi, kakor je nekdanj prerok čutil, da Božji glasi v rahlih sapicah mirno šumljajo in Božjo pričujočnost naznanujejo.“ Na Koroškem je Rojc postavil orglje v Žihpoljah pri Dravi. Nanovo predelane in povečane orglje v Železnikih so bile zadnje Rojčevo delo, njegova „labodova pesem“, kakor pravi Jož. Levičnik v že parkrat navedenem zanimivem in ravno za boljše poznanje Rojca dragocenem spisu. (Prih. dalje.)

Cinkaste piščali mesto odvezitih cinastih?

(Iz „Škofijskega lista“ 1918. 7).

Orgljarski mojstri — kakor se poroča — svetujejo, naj cerkvena predstojništva za odvezite cinaste prospekte naročajo cinkaste, češ da so „cinkaste za glas iste vrednosti“.

1 Pravo italijansko ime je: tromboncino, kar je isto kot naša pozavna 8'.

Res je, da so zadnje čase semtertja novodobni surogat cinkastih piščali postavljali v prospekte, da so tako prihranili nekaj sto kron; res, da je glas zlasti pri večjih piščalih dokaj dober; res, da celo mednarodni orgeljski regulativ dopušča cinkaste piščali, pa le do 4 oktave, t. j. do dolžine približno 1 m 25 cm (dolžina se meri od labija do vrha, brez noge), kar je krajših piščali, morajo biti iz cina; res, da danes ni mogoče dobiti drugačnih piščali razen iz cinka; toda gotovo dejstvo je, da krhki cink nikoli ne more nadomestiti mehkega cina niti po svoji materialni, še manj pa po svoji glasovni kakovosti.

Zato se cerkvenim predstojništvom priporoča, naj brez posebne sile nikar ne naročajo cinkastih piščali.

Take velike sile pa zaenkrat sploh ni in ne more biti, saj morajo — kakor predpisi za rekvizicijo izrečno poudarjajo — vsakatero orglje kljub rekviziciji porabne ostati. Kjer bi pa rekvizicija utegnila to zabraniti, se ne sme rekvirirati.

Če bi se pa cinkaste piščali vendarle kje naročile, se mora pri naročilu brez pogojnno zahtevati, da se jezik (jedro, Kern) in labiji gotovo narede iz dobrega cina.

Organistovske zadeve.

a) H gmotnemu vprašanju organistov in cerkvenih pevovodij.

Naši državni poslanci, predvsem načelnik jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec so obljubili, da bodo podpirali zadevo organistov. Žal, da pri zadnjem državnozborskem zasedanju tozadevna akcija še ni mogla priti do temeljitega razgovora. Upamo pa, da nas naši poslanci o drugi boljši in primernejši priliki ne bodo pustili na cedilu. Da mora tudi gmotno vprašanje organistov ravno država in sicer državni zbor prej ali slej zadovoljivo rešiti, o tem ni danes nikakega dvoma več. Dokler pa od te najbolj kompetentne strani organistom ne pride potrebna in upravičeno zaželjena pomoč, si moramo kajpada pomagati sami, kakor vemo in moremo. V ta namen se je storilo zadnji čas sledeče:

Brnski stolni kapelnik prof. Ant. Hromadka je razposlal organistom in cerkvenim pevovodjem vprašalne pole, tikajoče se plačevanja organistov pri pogrebi in glede plačevanja za glasbeni pouk. Gre za primerno ureditev teh stvari. Tovariši, ki so dobili tozadevne pole, naj nanje sigurno odgovore. Kdor pole ni prejel, pa bi jo želel videti in tudi sam v tem oziru kaj storiti, naj se glede tega obrne ali na profesorja Hromadka, ali pa v Ljubljano, Pred Škofijo 12, I. Pri reševanju gmotnega vprašanja organistov naj bi noben organist stvari le od strani ogledoval, ampak naj bi vsakokrat, kadar je potreba za skupno stvar kaj storiti, to tudi rad in hitro storil.

Ljubljanski „Škofijski list“ je v 7. letošnji številki prinesel članek „Zboljšajmo stanje našim organistom“, v katerem se med

drugim župnije in občine pozivljajo, naj za organista same store, kar je v njih moči. „Vsak g. župnik naj v svoji župniji na to misli in po močeh ukrene, da se plača organistu na kak način, bodisi v gotovini pri plači sami bodisi v beru ali kakorkoliže zboljšša. In to čim prej.“ Naj bi ta poziv ne bil zastoj!

b) Podporno društvo organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani.

Škofijsko podporo za l. 1918, so do sedaj prejeli sledeči prosilec: Luka Armeni (Studeno pri Postojni) 150 K, Jakob Čadež (Koroška Bela) 100 K, Ignacij Fabiani (Šmarjeta) 100 K, Franc Fačičter (Kovor) 100 K, Franc Gerden (Ljubljana, Št. Jakob) 100 K, Vjanko Jovan (Dobrova) 100 K, Matilda Kogovšek (Sv. Katarina) 100 K, Ema Loboda (Tržič) 50 K, Franc Lukman (Poljane nad Škofjo Loko) 100 K, Anton Marolt (Škocijan pri Turjaku) 100 K, Franc Premru (Vipava), 100 K, Ivan Rems (Št. Rupert) 150 K, Martin Zupet (Škocijan pri Mokronogu) 100 K. — Podpore se še vedno lahko dobe. Prošnje, priporočene od župnega urada, naj se pošiljajo „Odboru podpor. društva organistov“ v Ljubljani.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija. 1918. 4. — † Vilko Novak (Franjo pl. Lučič); Po izdaji „Vaticanae“ (Franjo Dugan); Nekatero napake pri pevskem pouku (Milan Lang); Glasbeni okus. S posebnim ozirom na cerkveno glasbo (O. Bernardin Sokol); Anton Foerster. Ob osemdesetletnici njegovega rojstva (Janko Barle); Cerkevna glasba in gregorijansko petje v Italiji (O. O. T.); Iz hrvatske glazbene preteklosti. Sekund Brugnoli, dubrovniški glazbenik v XVI. stoletju. (Fra A. Posinković O. P.); Naši dopisi; Glazbena literatura; Razne vesti; To in ono; Iz Cec. društva. — Glazbena priloga prinaša preč. g. kanoniku Jankotu Barletu posvečeno skladbo „Ave Regina coelorum“, triglasni ženski zbor z orgljami, zložil Anton Foerster, op. 153, „Marijo, svibnja kraljice“, mešani zbor, zložil Franjo pl. Lučič, „Pjesma Srcu Marijinu“, enoglasni zbor z orgljami, zložil Vinko Žganec, „O salutaris hostia“, mešani zbor, zl. Karlo Adamič, in „Uzmite, jedite...“, zl. Fr. Anselmo Canjuga; — „Sv. Cecilija izhaja šestkrat na leto in velja za celo leto 8 K, za šole in dijake 5 K.

Cyrill. 1918. 7. — Jan Nep. Maýr. K stoletnici rojstva (Em. Paukner); Stabat Mater dolorosa (Adolf Parma); Karel Stecker (Em. Paukner); O demokratizaciji narodne pesmi (Josef Kuhn); Repetitorij pedagogike (Em. Bezecny); Češki kancional (D. O.); Za svobodo materinščine (Karel Boček); V kraljevograški škofiji ohranjene orglje; Kancional Franusov (Dr. D. Orel); Cirilsko delovanje; Razna poročila. — Cyrill izhaja desetkrat na leto in velja celoletno 5 K.

Dopisi.

Arad, dne 25. aprila 1918. Velečastiti gospod! Dovolite mi, da Vam malo opišem svojo vojno srečo. Kakor Bog poštenega Slovenca ne pozabi, tako tudi jaz nisem bil popolnoma pozabljen. Pri kompaniji sem bil prav malo časa, v avgustu pred ofenzivo sem bil komandiran kot baonsordonanc, in to je bila moja sreča, da sem danes še med živimi; ker drugo je bilo vse mrtvo, ranjeno in ujeta. Od vsake kompanije je ostalo največ 25 mož, tudi častniki so skoraj vsi padli; od 30 jih je šlo 5 zdravih iz pozicij, ko so nas nadomestile druge čete. Ofenziva je trajala 8 dni, a vsak dan je bil hujši. Dne 14. avgusta sem bil tudi jaz ranjen, dobil sem „štokšus“ od granate, a sem hvala Bogu prav kmalu okreval. Nato sem bil zopet komandiran k šturmbataljonu kot krojač in tam se me je lotila moja stara bolezen na pljučih in še prav močno, tako da sem od samega kašlja popolnoma hripav, da nimam prav nobenega glasu in se že en mesec vlačim po bolnišnicah. Tu na Ogrskem v mestu Arad je moja 4. bolnišnica. Tu se glasijo veliki zvonovi, kot jih že dolgo nisem slišal. Enkrat sem imel tudi priliko slišati cerkveno petje v Bukareštu v nekem samostanu, ki je tudi bolnišnica notri. Pele so častite sestre in sicer iz Nemčije. Petje, zlasti izgovarjanje latinskega besedila mi ni posebno ugajalo; boljše je bilo orgljanje. Tu v tujini marsičesa pogrešam. Bog daj skoro mir.

Franc Zabavnik.

Knittelfeld. Bila je ravno nedelja. Zato se podam, kakor hitro mogoče v župno cerkev. Najti je ni težko, ker je edina cerkev v Knittelfeldu, mestecu z 10.000 prebivalci. Lega mesta je dosti prikupljiva. Leži namreč na malem hribčku, ali bolje rečeno na neke vrste pobočju, okrog katerega se vije Mura. Toda cerkva je za mestece vsekakor premajhna in človek postane kar nekako skeptičen med tujci, ki imajo sicer vse hiše zelo lične in prostorne, cerkev pa tako majhno. Pri nas na Slovenskem je marsikatera podružnica večja in na zunaj ličnejša, kot je ta župna cerkev.

Ko stopim v notranjščino, se odpre skoro bi rekel drugi svet. Ves drugačen vtis napravi na tujca notranjščina kot zunanjščina. Notri je gotova stavba lepo okrašena, samo premajhna. Ima namreč samo eno ladjo. Oltarji so štirje. Toda četrti na desni strani, ako gledaš proti glavnemu oltarju, je najbrž samo bolj zaradi Velike noči in podobne prilike, da se lahko prenese sv. R. T. Ima namreč tabernakelj, kar nimata druga dva stranska oltarja in je napravljen mnogo pozneje, morda pred kratkim časom, ker je skoro še čisto nov in lesen in stoji bolj prisiljeno, ker ni cerkev zidana s prostorom za ta oltar. Opisovati bi se dalo še marsikaj iz notranjščine, toda namen moj je povedati, kakšno je bilo petje.

Bila je šolska maša pred izpostavljenim sv. R. T., ki jo je daroval mestni katehet, še mlad gospod. Šolska mladina je bila zbrana v precej prostornem prezbiteriju pod vodstvom in nadzorstvom ondotnega župnika.

Šolarji-pevci so bili na koru; bilo pa je slišati le deklice. Peli so enoglasno pri celji maši. Za orgljami je sedel precej spreten orgljavaec, ki je še dosti dobro spremljal petje in preludiral. Peli so do povzdigovanja vedno eno pesem, katere besedila pa ni bilo prav nič razumeti, morda nekoliko tudi zato, ker je bilo nemško, česar človek ni vajen. Peli pa so otroci prav točno in lepo z občutki. Dinamična znamenja so prav dobro ločili, tako da je napravila pesem, dasi zelo preprosta, prav dober vtis.

Po povzdigovanju do konca maše so peli zopet samo eno pesem in sicer ono znano Mittererjevo „Posvetitev presvetemu Srcu“, kot jo tudi pri nas pojemo, prestavljeno z našim besedilom. Tudi tu nisem besedila dobro razumel. Izvajanje je bilo malo prenakomerno z nikakimi spremembami. Pri takih pesmicah je treba seveda paziti, da organist vedno navaja na modulacijo glasu, ker je vsa skladba takega značaja, da človek raje bolj močno in enakomerno poje, kot da bi z glasom malo moduliral. Sicer pa je bilo proizvajanje točno in čisto.

Za blagoslov so peli, kakor pri nas „Sveto, sveto“ . . . To mi ni prav nič ugajalo, ker je bilo preveč razkosano in razrezano. Pri takih pesmih, ki so že znane, človek vedno več pričakuje, kot še od popolnoma neznanih. Zato tudi nista zadnji dve skladbi napravili name takega vtisa, kot prva.

Splošno mi naše petje, tudi po deželi, mnogo bolj ugaja kot mi je v Knittelfeldu. Pri nas je tudi več izpremembe. Saj pevci sami ne preneso tega, da bi med celo mašo peli samo dve pesmi, marveč morajo biti vsaj štiri, če ne več. V tujini človek nikdar nima tistega kot doma, mu je pač vse tuje. O. N.

Razne reči.

△ Osebna vest. Prevzvišeni gospod dr. Andrej Karlin, škof tržaški, je bil od cesarja imenovan za tajnega svetnika. Ob priliki tega visokega odlikovanja „Cerkveni Glasbenik“ svojega bivšega zaslužnega urednika najudaneje pozdravlja.

△ Na orgljarski šoli v Ljubljani se otvori šolsko leto 1918/19 v pondeljek 30. septembra. Ob desetih dopoldne se bo v šolskih prostorih (Alojzijevišče, Poljanska cesta 4, II.) vršilo vpisovanje in bodo hkrati vsprejemni izpiti nanovo vstopajočih učencev. Ti naj prineso s seboj rojstni oz. krstni list, zadnje šolsko spričevalo in priporočilo župnega urada.

△ Praznik sv. Cirila in Metoda se je v nedeljo 7. julija slovesno obhajal v trnovski župni cerkvi v Ljubljani. Pri glavni sv. maši so izvajali na koru staroslovensko mašo, zelo uspelo skladbo dr. Fr. Kimovca. Pel je v ta namen sestavljen mešani zbor pod vodstvom g. skladatelja.

△ Na Koroški Beli je meseca julija umrl tamošnji organist Leopold Bernot, star 60 let. Na Koroško Belo je prišel v službo šele letos. Preje je okrog 30 let služboval na Koroškem, na zadnje v Kotmari vasi. Doma je bil iz Stranj pri Kamniku. Šolal se je v ljubljanski orgljarski šoli in bil vnet cecilijanec. Svetila mu večna luč!

△ Umrl je na Hvaru (Dalmacija) tamošnji stolni kapelnik in skladatelj Šandor Bosiljevac.

△ 3. julija je v Ljubljani umrla gospa Adela Rumpel, vdova po znanem tovarnarju klavirjev in mati opernega in koncertnega pevca Emila Rumpelna.

△ C. Josip Sicherl, dosedanji organist v Ribnici, znan tudi po nekaterih novejših izdajah Riharjevih skladb, je z aprilom t. l. nastopil službo organista in cerkvenega pevovodja v Žužemberku.

△ Zadnji čas so si mnoge cerkve po Slovenskem mesto za vojno oddanih zvonov jele naročati jeklene zvonove. V Ljubljani si jih je do sedaj kot prva nabavila šentjakobska cerkev. Slovesnost blagoslovljenja novih štirih zvonov (tri je so za župno cerkev sv. Jakoba, eden za Rakovnik) se je izvršila zelo lepo in vzpodbudno. Zvonenje šentjakobskih jeklenih zvonov se nam ne zdi posebno uspelo; zlasti največji zvon je močno zamolkel. Boljše so se baje posrečili jekleni zvonovi, vlti za romarsko cerkev na Brezjah. — Dokaj temeljit in podučen članek o jeklenih zvonovih iz peresa dr. Fr. Kimovca je objavil „Ilustrirani Glasnik“ 1918. št. 45, 46 in 47.

△ Pri občnem zboru „Glasbene Matice“ v Ljubljani, ki se je vršil meseca julija, je bil za predsednika izvoljen državni poslanec Vladimir Ravnihar, za podpredsednika stolni kanonik dr. Frančišek Kimovec. Dosedanjemu predsedniku ravnateljju dež. muzeja dr. Josipu Mantuaniju je občni zbor izrekel zahvalo in ga prosil, naj ohrani društvu še nadalje svojo naklonjenost.

△ Izdaja muzikalij Glasbene Matice v Ljubljani za l. 1916/17. obsega sledeče skladbe: 1. Štirje samospevi s spremljevanjem klavirja. Fran Gerbič: Pojdem na prejo. Jos. Pavčič: Uspavanka. Mehurčki. Ciciban — Cicufuj. 2. Trije me-

šani zbori. Emil Adamič: Mlad junak po vasi jezdi. Stanko Premrl: Slovenska govorica. Anton Foerster: Straža ob Adriji. Cena za nečlane 6 K. Skladbe se naročajo in dobivajo pri „Glasbeni Matici“ v Ljubljani in pri knjigotržcih.

Δ Anton Foerster je izdal Samospeve s spremljevanjem klavirja na pesnitve Mirana Brankova: Križnice. Trojnica. Op. 149 in Morska zvezda. Op. 148. Ljubljana 1918. Tisk in založba Iv. Blaznikovih naslednikov. — O tej priliki sporočamo cenjenim čitateljem, da biva g. ravnatelj Foerster že nad leto dni v Novem mestu pri svojem sinu dr. Vladimiru Foersterju, predstojniku c. kr. okrajnega sodišča.

Δ Emil Hochreiter je skupno s Pavlom Mendelosohnom zložil novo pasijonsko igro „Kristus“.

Δ Profesor zagrebškega konservatorija Fran Lhotka je uglasbil tridejansko opero „Minko“. Besedilo je napisal hrvatski pisatelj dr. Milan Ogrizović po Jorgovančevi noveli.

Δ Hrvatska opera iz Zagreba je meseca julija gostovala v Trstu v gledališču „Politeama Rosetti“ in žela velike uspehe. Operni pevec Josip Rijavec je imel tekom gostovanja svoj častni večer, na katerem so izvajali Puccinijevo „Madame Butterfly“. Koncem drugega dejanja je Rijavec poleg drugih pesmi zapel Lajovičevo „Serenado“, ki je izzvala največji aplavz.

Δ V Zagrebu so 15. julija ustanovili „Hrvatsko filharmonjo“, ki si je stavila namen, gojiti hrvatsko glasbeno umetnost in skrbeti za njen razvoj, buditi v širših slojih zanimanje in razumevanje glasbene umetnosti vobče, posebno še jugoslovanske in slovanske.

Δ 8. avgusta sta v Ljubljani koncertirala naš rojak, član dunajske dvorne opere Julij Betetto in profesor praškega konservatorija, pianist in skladatelj Josip Prochazka

Δ Znani cerkveni skladatelj, kanonik Ignacij Mitterer, dosedanji stolni kapelnik v Briksenu, je stopil v pokoj. Na njegovo mesto je prišel Pij Goller, brat ravnatelja cerkvenoglasbene akademije v Klosterneuburgu.

Δ V Stockholmu je umrl skladatelj Emil Sjögren (roj. 16. junija 1853.) — V Petrogradu je umrl skladatelj Aleksander Tanejev (roj. 15. jan. 1850).

Oglasnik.

Jan. Pogačnik: Lavretanske litanije. Op. 14. — Vtis, ki ga dobim o kaki skladbi, ki jo prvič pregledam oz. preigram, se mi zdi najmerodajnejši. Če je ugoden, ostane tak navadno tudi pozneje; če me pa skladba prvič ne zadovolji, se tudi pozneje redko sprijazniva. Pričujoča Pogačnikova skladba je napravila name prav ugoden vtis. Semtertje je težko povedati, kje tiči tisto, ki nas v kaki skladbi prime, ogreje, zase pridobi. Dobe se pa v skladbah tudi mesta, o katerih si moraš reči: Glej, ravno to je, kar ti tolikanj ugaja. V Pogačnikovih litanijah mi je bil kot prvi zelo všeč dosledni razvoj začetnih motivov pri „Gospod, usmili se nas“, „Kristus, sliši nas“ in „Kristus, usliši nas“. Odgovor zbora zraste melodično vsakokrat iz solistovega klica, kar ju medsebojno spaja in hkrati v moči izraza dviga. Invokacije: „Sveta Marija“ itd., ki se devetkrat menjajo, dihajo dokaj svežega, nekatere narodnega slovenskega duha, kar jih bo brezdvomno našemu ljudstvu še posebej omililo in priljubilo. — Glede pisave omenjam sledeče: Izraz „Org. sostavno“, kakor nahajamo večkrat v partituri, bo skoroda marsikoga motil. Skladatelj bi bil bolje storil, da bi bil gornji del sistema v takih slučajih pisal oktavo nižje. Taka je splošna praksa. Par invokacij je ritmično nekoliko slabih. Boljše bi se dotični dve mesti glasili takole:

Pogačnikove litanije prav toplo priporočam. Cena iztisu je 50 vin. Dobivajo se v Kat. Bukvarni v Ljubljani in pri skladatelju, c. kr. organistu v Idriji.

St. Premrl.

Glasbeni natečaj.

Vse skladatelje slovanskega juga: Hrvate, Srbe in Slovence, opozarjamo, da ponovno razpisujemo natečaj za najboljše skladbe v znesku 5000 K, in sicer: 1. za klavir: sonata, suite, rapsodija na lastne ali jugoslovanske narodne motive 1000 K; 2. za pesem za en glas in klavir tri nagrade po 400, 300 in 200 K; 3. a) za ženski, b) za moški, c) za mešani zbor a capella ali s klavirjem, tri nagrade po 350 K; 4. za kompozicije komorne glasbe (sonate za gosli ali violincello in klavir, trio, kvartet) 1500 K; 5. za klavirsko priredbo jugoslovanskih narodnih pesmi (najmanj 20) 250 K; 6. za originalno kompozicijo za tamburaški zbor a) 200 K in b) 100 K. Rok natečaja: 31. decembra 1918. Kompozicije morajo biti do sedaj nenatisnjene, prepisane s tujo roko, označene z znakom, ki je na zapečatenem ovitku, v katerem je avtorjevo ime. Uspeh natečaja se bo objavil meseca aprila 1919 v jugoslovanskem časopisju. Nagrajene kompozicije pridejo v popolno last našega zavoda, ki se obvezuje, da bo, ako bodo dopuščale razmere, nagrajena dela natisnil tekom enega leta. Nagrade se izplačajo 14 dni po objavljenem uspehu preko Jadranske banke, Dunaj I., Tegetthofstrasse 7, kjer se je znesek za ta natečaj meseca januarja letos deponiral. Jury za oceno sestavljajo gospodje: skladatelj Oskar Nedbal, dr. Gojmir Krek in Milan Obuljen. Nenagrajene skladbe ima zavod pravico odstopiti uredništvu naših glasbenih edicij, ki jih more tiskati in honorirati. Skladbe pa ostanejo last avtorja. Vse note oziroma rokopisi naj se pošljejo na naslov: Slovanski izdajateljski zavod Dunaj I., Spiegelgasse 4. Na Dunaju, meseca julija 1918. Slovanski izdajateljski zavod.

Listnica uredništva.

Današnja (7. in 8.) številka je brez glasbene priloge. Pripravljamo večjo, skupno, 20 strani obsegajočo prilogo: 10 preludijev za harmonij, zložil Ivan Ocvirk, ki jo bomo priložili ali prihodnji dvojini, ali pa prav gotovo vsaj zadnji letošnji številki.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.